

บทบาทโซเชียลมีเดียในการสื่อสาร : เหตุการณ์แผ่นดินไหวกรุงเทพ 2025

The Role of Social Media in Communication: Bangkok Earthquake 2025

นันท์นภัส อติเวศย์อังกูร¹ สุภาภรณ์ ศรีดี² และกานต์ บุญศิริ³

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

Nannapat Atiwet-angkoon¹ Supaporn Sridee² Karn Boonsiri³

Sukhothai Thammathirat University

Corresponding Author E-mail : nannapatatiwetangkoon@gmail.com, caasssup@yahoo.com, karnboonsiri@gmail.com

(Received: 8 May, 2025; Edit: 24 June, 2025 ; accepted: : 24 June, 2025)

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาและวิเคราะห์บทบาทของโซเชียลมีเดียในการสื่อสารระหว่างเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวกรุงเทพฯ ปี 2025 โดยเน้นไปที่การใช้โซเชียลมีเดียเป็นเครื่องมือในการรายงานเหตุการณ์ การแจ้งเตือนภัย และการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ พบว่า โซเชียลมีเดียมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลเบื้องต้นในรูปแบบที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้แฮชแท็กและแพลตฟอร์มต่างๆ เช่น Twitter, Facebook และ TikTok เพื่อรายงานและแบ่งปันประสบการณ์จากพื้นที่ต่างๆ อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาความล่าช้าของข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐเมื่อเทียบกับข้อมูลที่เผยแพร่โดยประชาชน และปัญหาการแพร่กระจายของข่าวลวงที่สร้างความตื่นตระหนกให้แก่สังคม บทความนี้เสนอแนวทางการพัฒนาระบบเฝ้าระวังข้อมูล และการส่งเสริมพลเมืองดิจิทัลให้มีวิจรรย์ญาณในการเสพข่าวสาร รวมถึงการบูรณาการการสื่อสารระหว่างภาครัฐและแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย เพื่อจัดการข้อมูลในภาวะวิกฤตอย่างมีประสิทธิภาพและเชื่อถือได้

คำสำคัญ: การสื่อสารในภาวะวิกฤต, โซเชียลมีเดีย, แผ่นดินไหวกรุงเทพ

Abstract

This paper studies and analyzes the role of social media in communication during the 2025 Bangkok earthquake, focusing on the use of social media as a tool for reporting events. Disaster Warning and Information Exchange between the Public and Government Agencies It was found that social media plays an important role in disseminating basic information in a fast and efficient way, such as using hashtags and platforms such as Twitter, Facebook, and TikTok to report and share experiences from different areas. and the problem of spreading fake news that causes panic in society. This paper

proposes guidelines for developing a data surveillance system and encouraging digital citizens to be critical of news consumption, including integrating communication between the government and social media platforms to manage crisis information efficiently and reliably.

Keywords: Communication in Crisis, Social Media, Bangkok Earthquake

บทนำ

ในยุคดิจิทัล โซเชียลมีเดียได้กลายเป็นเครื่องมือการสื่อสารที่มีอิทธิพลสูง ทั้งในภาวะปกติและโดยเฉพาะในช่วงวิกฤต ภัยพิบัติ หรือเหตุการณ์ไม่คาดฝัน เช่น แผ่นดินไหว โดยมีคุณสมบัติเด่นด้านความเร็วในการแพร่กระจายข้อมูลความสามารถในการสื่อสารแบบสองทาง และการเชื่อมโยงเครือข่ายสังคมจำนวนมากภายในเวลาอันสั้น (Kaplan & Haenlein, 2010) นักวิชาการหลายท่านชี้ให้เห็นว่า โซเชียลมีเดียไม่เพียงแต่เป็นช่องทางการสื่อสาร แต่ยังมีบทบาทสำคัญในฐานะแพลตฟอร์มสำหรับการแจ้งเตือนภัย การระดมความช่วยเหลือ และการบรรเทาความวิตกกังวลของประชาชน (Palen et al., 2009; Vieweg et al., 2010)

ในบริบทของประเทศไทย ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2566) ระบุว่า คนไทยใช้โซเชียลมีเดียมากกว่า 85% ของประชากร โดยแพลตฟอร์มยอดนิยม ได้แก่ Facebook, YouTube, และ TikTok ซึ่งกลายเป็นช่องทางหลักในการสื่อสารทั้งในชีวิตประจำวันและช่วงวิกฤต นักวิชาการไทย เช่น สุพจน์ เจริญผล (2564) ชี้ว่า โซเชียลมีเดียทำให้ประชาชนมีบทบาทเป็น “ผู้สื่อข่าวภาคพลเมือง” ที่สามารถส่งต่อข้อมูลเหตุการณ์ในพื้นที่ตนเองได้ทันที เพิ่มความสามารถในการตอบสนองของสังคมต่อเหตุการณ์ฉุกเฉิน นอกจากนี้ ยังส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจของประชาชน เช่น การอพยพหลบภัย การเลี่ยงเส้นทางอันตราย หรือการเตรียมรับมือกับอาฟเตอร์ช็อก กรณีศึกษาเหตุการณ์แผ่นดินไหวในกรุงเทพมหานครเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2568 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนหันมาใช้โซเชียลมีเดียเป็นแหล่งข้อมูลหลักอย่างรวดเร็ว โดยมีการใช้แฮชแท็ก เช่น #แผ่นดินไหวกรุงเทพ และการแชร์ภาพหรือคลิปจากพื้นที่จริง ทั้งนี้สะท้อนแนวโน้มที่ปรากฏในงานของศิริณา พิริยะโชติ (2565) ซึ่งระบุว่า “ความไว้วางใจต่อข้อมูลจากโซเชียลมีเดียมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ข้อมูลจากภาครัฐล่าช้า” นั่นจึงทำให้บทบาทของโซเชียลมีเดียไม่ใช่เพียงการรับ-ส่งข่าวสารเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงพลังของประชาชนในการร่วมจัดการภัยพิบัติร่วมกับภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำหรับประเทศไทย เหตุการณ์แผ่นดินไหวที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครเมื่อปี พ.ศ. 2568 (2025) ถือเป็นเหตุการณ์ที่สร้างแรงสั่นสะเทือนทั้งทางกายภาพและจิตใจ แม้แรงสั่นสะเทือนจะไม่รุนแรงในระดับก่อความเสียหายอย่างร้ายแรง แต่ก็ส่งผลต่อสภาวะจิตใจของประชาชนในเมืองหลวงที่ไม่คุ้นชินกับภัยลักษณะนี้ ซึ่งส่งผลให้เกิดการหันมาใช้โซเชียลมีเดียในฐานะแหล่งข้อมูลหลักอย่างรวดเร็ว ทั้งเพื่อรับรู้ข่าวสารล่าสุด แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และตรวจสอบความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จากมุมมองทางวิชาการ การใช้โซเชียลมีเดียในช่วงภาวะวิกฤตสะท้อนพฤติกรรมสื่อสารของประชาชนที่เน้น “การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม” (participatory communication) ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของยุคข้อมูลข่าวสาร (Castells, 2010) โดยเฉพาะเมื่อหน่วยงานรัฐยังไม่สามารถสื่อสารได้ทันสถานการณ์ ช่องว่างดังกล่าวจึงถูกเติมเต็มโดยประชาชนทั่วไปผ่านการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น Twitter, Facebook และ TikTok ที่สามารถรายงานเหตุการณ์แบบเรียลไทม์ พร้อมสื่อภาพและเสียงที่เพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล ในบริบทไทย นักวิชาการอย่าง

รศ. ดร.สุวิชา วงศ์ดี (2564) ได้ชี้ว่า โซเชียลมีเดียมีบทบาทในการ “ลดความรู้สึกละโดดเดี่ยวและเพิ่มความรู้สึกลอดภัยทางจิตใจในช่วงภัยพิบัติ” เนื่องจากประชาชนสามารถตรวจสอบความปลอดภัยของคนในครอบครัว สื่อสารกับเพื่อนบ้าน หรือรับข่าวสารจากชุมชนในพื้นที่ อีกทั้งยังทำให้ผู้คนสามารถแสดงความรู้สึก ความกลัว หรือประสบการณ์ส่วนตัวผ่านพื้นที่ออนไลน์ ซึ่งมีผลทางบวกต่อการจัดการกับความเครียดในระยะสั้น นอกจากนี้ งานวิจัยของ Yamamura (2020) พบว่า การใช้งานโซเชียลมีเดียในเหตุการณ์แผ่นดินไหวในญี่ปุ่น มีผลต่อการ “สร้างความตระหนักรู้สถานการณ์ (situational awareness)” และช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถตัดสินใจได้เร็วขึ้น เช่น การอพยพออกจากอาคาร การหลีกเลี่ยงพื้นที่เสี่ยง หรือการเตรียมความพร้อมรับมือกับอาฟเตอร์ช็อก ซึ่งมีลักษณะสอดคล้องกับพฤติกรรมของคนไทยในเหตุการณ์แผ่นดินไหวกรุงเทพฯ 2568 เช่นกัน

กล่าวโดยสรุป การที่ประชาชนในกรุงเทพมหานครหันมาใช้โซเชียลมีเดียอย่างแพร่หลายในช่วงเวลาดังกล่าว ไม่ใช่เพียงแค่เพราะความสะดวกของเทคโนโลยี แต่ยังเป็นผลจากความต้องการในการควบคุมความไม่แน่นอนและลดความวิตกกังวลในสถานการณ์ที่ไม่คุ้นชิน ซึ่งถือเป็นกลไกหนึ่งของการปรับตัวในภาวะวิกฤต กรณีศึกษาเหตุการณ์แผ่นดินไหวในกรุงเทพมหานครเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2568 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนหันมาใช้โซเชียลมีเดียเป็นแหล่งข้อมูลหลักอย่างรวดเร็ว โดยมีการใช้แฮชแท็ก เช่น #แผ่นดินไหวกรุงเทพ และการแชร์ภาพหรือคลิปจากพื้นที่จริง ทั้งนี้สะท้อนแนวโน้มที่ปรากฏในงานของศิริภา พิริยะโชติ (2565) ซึ่งระบุว่า “ความไว้วางใจต่อข้อมูลจากโซเชียลมีเดียมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ข้อมูลจากภาครัฐล่าช้า” นั่นจึงทำให้บทบาทของโซเชียลมีเดียไม่ใช่เพียงการรับ-ส่งข่าวสารเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงพลังของประชาชนในการร่วมจัดการภัยพิบัติร่วมกับภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

โซเชียลมีเดียในฐานะเครื่องมือสื่อสารฉุกเฉิน

แพลตฟอร์มอย่าง X (Twitter) และ Facebook ถูกใช้เป็นช่องทางหลักในการรายงานแรงสั่นสะเทือนจากผู้ใช้งานแบบเรียลไทม์ มีการใช้แฮชแท็ก เช่น #แผ่นดินไหวกรุงเทพ #EarthquakeBKK เพื่อรวบรวมข้อมูลจากหลากหลายพื้นที่ ซึ่งช่วยให้ประชาชนสามารถติดตามสถานการณ์ได้อย่างทันทั่วถึง ทั้งนี้ยังพบว่า TikTok มีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ภาพเคลื่อนไหวและเสียงที่เกิดขึ้นขณะเกิดเหตุอย่างแพร่หลาย ช่วยให้ผู้ใช้รับรู้ถึงสถานการณ์ผ่านประสบการณ์ที่ใกล้เคียงกับของจริงมากขึ้น ในเชิงวิชาการ โซเชียลมีเดียในฐานะเครื่องมือสื่อสารฉุกเฉินสะท้อนถึงความสามารถในการ “ส่งต่อข้อมูลแบบไร้ศูนย์กลาง” (decentralized communication) ซึ่งช่วยลดภาระการสื่อสารจากหน่วยงานรัฐที่อาจมีข้อจำกัดด้านเวลาและทรัพยากร (ศุภมาศ พิทักษ์พงศ์, 2563) โดยประชาชนทั่วไปกลายเป็นผู้แจ้งเหตุ ผู้เผยแพร่ข้อมูล และผู้สร้างความตื่นรู้ร่วมในชุมชน นับเป็นการเปลี่ยนบทบาทจาก “ผู้รับสาร” มาเป็น “ผู้ผลิตสาร” (prosumer) งานวิจัยของ อาจารย์ธีรยุทธ รัตนสุนทร (2565) ยังชี้ให้เห็นว่า การสื่อสารในภาวะวิกฤตผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลช่วยให้ข้อมูลเคลื่อนไหวได้อย่างรวดเร็วและหลากหลายมิติ ทั้งข้อมูลทางการจากหน่วยงานรัฐ ข้อมูลจากสื่อมวลชน และข้อมูลภาคประชาชน ซึ่งการบูรณาการข้อมูลหลายแหล่งนี้มีส่วนช่วยให้เกิดภาพรวมของสถานการณ์ที่สมบูรณ์มากขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กล่าวได้ว่า โซเชียลมีเดียไม่เพียงแต่เป็นช่องทางส่งต่อข้อมูล แต่ยังเป็น “ระบบเตือนภัยภาคประชาชน” ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมโดยตรงของผู้ใช้งานทั่วประเทศ ซึ่งตอบโจทย์ความต้องการข้อมูลที่รวดเร็วและทันสถานการณ์ในยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรายงานเหตุการณ์

ผู้ใช้โซเชียลมีเดียจำนวนมากได้ทำหน้าที่เสมือน “นักข่าวพลเมือง” (citizen journalist) โดยมีการโพสต์ข้อความ วิดีโอ และภาพถ่ายที่สะท้อนสภาพพื้นที่จริงในช่วงเวลาเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวในกรุงเทพมหานครปี 2568 ซึ่งข้อมูลเหล่านี้มีคุณค่าต่อประชาชนในพื้นที่อื่นที่ต้องการทราบสถานการณ์ รวมถึงหน่วยงานภาครัฐและสื่อมวลชนที่สามารถใช้ประกอบการประเมินสถานการณ์ได้อย่างทันทั่วทั้ง ในเชิงวิชาการ แนวคิดเรื่อง “นักข่าวพลเมือง” ถูกกล่าวถึงอย่างแพร่หลายในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะในช่วงวิกฤตและภัยพิบัติ ซึ่งสื่อสังคมออนไลน์เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการสื่อสารข้อมูลอย่างกว้างขวางและทันเหตุการณ์ (กิตติพงษ์ พรหมโคตร, 2562) การมีส่วนร่วมลักษณะนี้สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของระบบสื่อสาร ที่ประชาชนไม่ได้เป็นเพียงผู้รับสาร แต่กลายเป็นผู้ผลิตสาร ซึ่งสามารถเผยแพร่เนื้อหาที่มีความเฉพาะเจาะจงในเชิงพื้นที่และเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นิภา แสงรัตน์ (2564) ยังเสนอว่า การรายงานเหตุการณ์โดยประชาชนมีส่วนช่วยสร้าง “ข้อมูลจากภาคสนามแบบ crowdsourcing” ที่สามารถรวบรวม วิเคราะห์ และเปรียบเทียบเพื่อสร้างความเข้าใจภาพรวมของสถานการณ์ในเชิงพื้นที่ได้ดีขึ้น ทั้งนี้ ความหลากหลายของผู้รายงานยังช่วยลดการผูกขาดข้อมูลจากแหล่งข่าวเดิม และเพิ่มโอกาสในการตรวจสอบไขว้ข้อมูล (cross-checking) อย่างไรก็ดีตาม ความท้าทายยังคงอยู่ในด้านความถูกต้องของข้อมูล และการใช้วิจารณญาณของผู้รับสาร จึงจำเป็นต้องส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อควบคู่กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

โซเชียลมีเดียกับการสื่อสารของภาครัฐ

หน่วยงานรัฐ เช่น กรมอุตุนิยมวิทยาและสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้ใช้ช่องทางโซเชียลมีเดีย เช่น Facebook Page และ LINE Official Account (LINE OA) เพื่อเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร และคำแนะนำในการปฏิบัติตนในช่วงเหตุการณ์แผ่นดินไหวในกรุงเทพมหานครปี พ.ศ. 2568 อย่างไรก็ตาม พบว่าการสื่อสารผ่านช่องทางของรัฐยังมีปัญหาเรื่อง ความล่าช้าในการแจ้งเตือน เมื่อเทียบกับข่าวจากประชาชนในพื้นที่จริงที่เผยแพร่ผ่านแพลตฟอร์มแบบเรียลไทม์ เช่น X (Twitter) หรือ TikTok ในเชิงวิชาการ อาจารย์พัชรภา กฤตธนานันท์ (2563) ระบุว่า หน่วยงานรัฐในประเทศไทยมีความพยายามปรับตัวเข้าสู่โลกดิจิทัลผ่านการใช้โซเชียลมีเดียเพื่อการสื่อสารสาธารณะ แต่ยังคงขาดความคล่องตัวและการบริหารข้อมูลในภาวะวิกฤต ทำให้การสื่อสารมีลักษณะเป็นทางเดียว และตอบสนองต่อสถานการณ์ได้ช้ากว่าช่องทางของประชาชนทั่วไป ซึ่งเน้นความเร็วและความทันต่อสถานการณ์ ขณะที่ อิศรา ธรรมโชติ (2565) ชี้ให้เห็นว่า ความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากรัฐยังคงเป็นจุดแข็งที่ประชาชนให้ความสำคัญไว้วางใจในภาวะวิกฤต อย่างไรก็ตาม ความล่าช้าในการอัปเดตข้อมูลหรือความลังเลในการสื่อสารข้อมูลเบื้องต้นอาจทำให้ประชาชนเลือกติดตามข่าวจากแหล่งอื่นก่อน โดยเฉพาะโซเชียลมีเดียที่สามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา ดังนั้น การบริหารการสื่อสารของภาครัฐในยุคโซเชียลมีเดียจำเป็นต้องพัฒนา “ระบบการแจ้งเตือนแบบทันการณ์” ที่ใช้ข้อมูลจากภาคประชาชนประกอบกับข้อมูลทางวิชาการของหน่วยงาน เพื่อสร้างความเชื่อมั่น และลดความสับสนจากการสื่อสารที่ซ้ำซ้อนหรือล่าช้า หน่วยงานรัฐ เช่น กรมอุตุนิยมวิทยาและสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ใช้ Facebook Page และ LINE OA ในการแจ้งเตือนข่าวสารและคำแนะนำการปฏิบัติตน แต่ยังคงพบปัญหาความล่าช้าของข้อมูลเมื่อเทียบกับข่าวจากประชาชน

ความท้าทายด้านข่าวลวงและการจัดการข้อมูล

โซเชียลมีเดียแม้จะมีข้อดีในด้านการสื่อสารที่รวดเร็วและเข้าถึงได้ทันที แต่ก็เปิดช่องให้ **ข่าวลวง (fake news)** และข้อมูลผิดพลาด (misinformation) แพร่กระจายได้อย่างรวดเร็วในช่วงสถานการณ์ฉุกเฉิน ตัวอย่างเช่น ในเหตุการณ์แผ่นดินไหวกรุงเทพฯ ปี พ.ศ. 2568 มีการแชร์ข่าวลือเกี่ยวกับอาพาเตอร์ซ็อกที่เกินจริง หรือ ภาพเหตุการณ์แผ่นดินไหวจากต่างประเทศที่ถูกกล่าวอ้างว่าเกิดขึ้นในประเทศไทย ส่งผลให้ประชาชนเกิดความหวาดวิตกโดยไม่จำเป็นในเชิงวิชาการ ศิริลักษณ์ ทองเจริญ (2561) ชี้ว่า ข้อมูลที่ขาดการกลั่นกรองในโซเชียลมีเดียสามารถส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของประชาชนในช่วงวิกฤต เช่น การอพยพโดยไม่มีข้อมูลสนับสนุน หรือการตัดสินใจที่ผิดพลาดในภาวะเสี่ยง นอกจากนี้ยังพบว่าแพลตฟอร์มอย่าง Facebook และ Twitter มีแนวโน้มที่ข่าวลวงจะถูกแชร์มากกว่าข่าวจริง เนื่องจากอารมณ์ความกลัวและความตื่นตระหนกที่มีกระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้ใช้ (Vosoughi, Roy, & Aral, 2018) ทั้งนี้ ปัญหาดังกล่าวสะท้อนถึงความจำเป็นในการมี **ระบบการตรวจสอบข้อเท็จจริง (fact-checking system)** ที่รวดเร็วและเข้าถึงประชาชน รวมถึงการส่งเสริม “ความรู้เท่าทันสื่อ” (media literacy) ให้กับประชาชนทั่วไป ซึ่งจะช่วยให้สามารถแยกแยะข้อมูลที่เชื่อถือได้จากข้อมูลบิดเบือนในภาวะวิกฤต (นฤมล รัตนภิบาล, 2562)

บทบาทของอินฟลูเอนเซอร์และสื่อทางเลือก

ในสถานการณ์แผ่นดินไหว อินฟลูเอนเซอร์และผู้มีชื่อเสียงบนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารข้อมูลที่กระชับ เข้าใจง่าย และเข้าถึงประชาชนได้รวดเร็ว ตัวอย่างเช่น การให้คำแนะนำการเอาตัวรอดเบื้องต้น การอธิบายปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับแรงสั่นสะเทือน หรือการร่วมตรวจสอบข่าวลวงที่แพร่กระจายโดยใช้ภาษาที่ไม่เป็นทางการแต่ชัดเจน ซึ่งมีผลต่อความเชื่อมั่นของสาธารณชน และลดระดับความตื่นตระหนกได้อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ สื่อทางเลือก เช่น YouTube และ Podcast ยังเปิดพื้นที่ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านธรณีวิทยาและภัยพิบัติ เช่น นักวิจัยจากสถาบันการศึกษา หรือบุคลากรจากหน่วยงานด้านวิทยาศาสตร์ อธิบายข้อมูลเชิงลึกในรูปแบบที่ยืดหยุ่นและมีบริบท ทำให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงองค์ความรู้ที่ครอบคลุมมากกว่าข่าวทั่วไป แนวโน้มนี้สะท้อนการเปลี่ยนแปลงในบทบาทของ “ผู้ส่งสาร” (messenger) ที่ไม่ได้จำกัดเฉพาะรัฐหรือสื่อกระแสหลักอีกต่อไป ดังที่ McQuail (2010) ชี้ว่า สื่อใหม่ได้ทำให้เกิด “การกระจายอำนาจทางการสื่อสาร” (decentralization of communication power) ซึ่งเอื้อต่อการมีส่วนร่วมของบุคคลทั่วไปและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการผลิตและเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศต่อสังคม ในบริบทไทย สรวุฒิ สุตะบุตร (2564) ให้ข้อสังเกตว่า อินฟลูเอนเซอร์ที่มีความน่าเชื่อถือและรักษารายการบรรณในการนำเสนอข้อมูล กลายเป็น “แหล่งข้อมูลเสริม” ที่ผู้คนเลือกติดตามในยามวิกฤต โดยเฉพาะในช่วงที่สื่อรัฐหรือหน่วยงานราชการไม่สามารถให้ข้อมูลได้ทันเวลา

ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูลผ่านโซเชียลมีเดีย

แม้โซเชียลมีเดียจะถูกมองว่าเป็นช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็ว แต่ในความเป็นจริงยังคงมีประชาชนบางกลุ่มที่ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเท่าเทียม อาทิ ผู้สูงอายุที่ขาดทักษะทางดิจิทัล ผู้มีข้อจำกัดด้านภาษา

และประชาชนในพื้นที่ห่างไกลซึ่งประสบปัญหาสัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร ปรากฏการณ์นี้สะท้อนให้เห็นถึง “ความเหลื่อมล้ำทางข้อมูลข่าวสาร” (information inequality) ซึ่งอาจส่งผลกระทบอย่างรุนแรงในภาวะวิกฤต เช่น ภัยพิบัติธรรมชาติ Van Dijk (2005) อธิบายว่า ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (digital divide) มิได้จำกัดเพียงการมีหรือไม่มีอินเทอร์เน็ตเท่านั้น แต่รวมถึงความสามารถในการใช้ เท้าคัน และตีความข้อมูลบนโลกออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพด้วย ข้อจำกัดเหล่านี้ส่งผลให้กลุ่มเปราะบางไม่สามารถตัดสินใจหรือดำเนินการตอบสนองต่อภัยพิบัติได้อย่างทันการณ์ ในบริบทของไทย อรุณี หงษ์ทอง (2562) ชี้ว่า ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสมักไม่ได้รับข้อมูลเตือนภัยจากโซเชียลมีเดียเท่าทันกับประชากรกลุ่มอื่น จึงจำเป็นต้องมี “แนวทางการสื่อสารที่หลากหลาย” (multi-channel communication) เช่น การประกาศผ่านเสียงตามสาย วิทยุชุมชน หรือการให้หน่วยงานท้องถิ่นลงพื้นที่เพื่อแจ้งเตือนโดยตรง ดังนั้น ในการออกแบบนโยบายการสื่อสารสาธารณะในภาวะวิกฤต จึงควรคำนึงถึง “ความครอบคลุมในการเข้าถึง” (inclusive accessibility) เพื่อไม่ให้กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งถูกทิ้งไว้ข้างหลัง และสามารถรับมือภัยพิบัติได้อย่างเท่าเทียม

สรุปแม้โซเชียลมีเดียจะเป็นเครื่องมือสื่อสารที่เข้าถึงง่ายและรวดเร็ว แต่ยังมีประชาชนบางกลุ่ม เช่น ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส และผู้ที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล ที่ไม่สามารถเข้าถึงหรือใช้ข้อมูลเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเกิดความเหลื่อมล้ำทางข้อมูล โดยเฉพาะในสถานการณ์วิกฤต เช่น ภัยพิบัติ การสื่อสารจึงไม่ควรพึ่งพาเพียงช่องทางออนไลน์ แต่ควรมีรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้ทุกกลุ่มสามารถรับข้อมูลและตอบสนองได้อย่างเท่าเทียมและทันทั่วถึง

การใช้โซเชียลมีเดียเพื่อเยียวยาทางจิตใจ

หลังเหตุการณ์แผ่นดินไหว โซเชียลมีเดียมิได้มีบทบาทเพียงในการเผยแพร่ข้อมูลหรือรายงานเหตุการณ์เท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็น “พื้นที่ทางอารมณ์” (emotional space) สำหรับการเยียวยาทางจิตใจ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ประสบเหตุได้แบ่งปันความรู้สึก ความกลัว และประสบการณ์ของตนกับผู้อื่นผ่านโพสต์ คอมเมนต์ หรือวิดีโอ ซึ่งช่วยลดความรู้สึกโดดเดี่ยวและเพิ่มความรู้สึกว่าตนได้รับความเข้าใจและสนับสนุนจากสังคม Pfefferbaum et al. (2012) ระบุว่า การสื่อสารในช่วงหลังเหตุการณ์วิกฤตสามารถช่วยลดอาการเครียดหลังภาวะวิกฤต (post-traumatic stress symptoms) ได้ โดยเฉพาะเมื่อผู้ประสบเหตุได้เล่าเรื่องราวของตนและได้รับการยอมรับทางสังคม ในบริบทของโซเชียลมีเดีย Nip (2010) ชี้ให้เห็นว่า การมีปฏิสัมพันธ์ทางออนไลน์ เช่น การแสดงความเห็นอกเห็นใจผ่านข้อความ หรือการแชร์โพสต์ปลอบโยน ช่วยสร้างความรู้สึกของ “ชุมชนทางอารมณ์” (emotional community) ซึ่งมีความสำคัญต่อกระบวนการฟื้นฟูจิตใจของผู้ประสบภัย สำหรับประเทศไทย อัจฉรา ชิวพันธุ์ศรี (2565) พบว่า หลังเหตุการณ์วิกฤต เช่น น้ำท่วม หรือการระบาดของโรคโควิด-19 การรวมกลุ่มของผู้ใช้งานโซเชียลมีเดียในรูปแบบของ “กลุ่มให้กำลังใจ” หรือ “กลุ่มเล่าเรื่องราวประสบการณ์” มีบทบาทช่วยให้ผู้คนรู้สึกผ่อนคลาย ลดความเครียด และสามารถกลับมามีความหวังได้อีกครั้งกล่าวโดยสรุป โซเชียลมีเดียในช่วงหลังภัยพิบัติไม่เพียงทำหน้าที่ส่งข่าว แต่ยังทำหน้าที่เป็น “พื้นที่บำบัดจิตใจ” อย่างไม่เป็นทางการ ที่ช่วยฟื้นฟูสภาพจิตใจของสังคมในช่วงเวลาวิกฤตได้อย่างมีนัยสำคัญ

ข้อค้นพบใหม่

1. การใช้โซเชียลมีเดียในฐานะเครื่องมือสื่อสารฉุกเฉิน: โซเชียลมีเดียกลายเป็นช่องทางหลักในการรายงานเหตุการณ์แผ่นดินไหวกรุงเทพฯ ปี 2025 โดยมีการเผยแพร่ข้อมูลแบบเรียลไทม์จากผู้ใช้งานทั่วไป และการใช้แฮชแท็กเฉพาะ เช่น #แผ่นดินไหวกรุงเทพฯ เพื่อรวบรวมข้อมูลจากหลายพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ TikTok ได้แสดงบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ภาพและเสียงที่ช่วยให้ประชาชนสามารถติดตามสถานการณ์ได้ทันที

2. บทบาทของประชาชนในฐานะนักข่าวพลเมือง: ประชาชนจำนวนมากที่ใช้โซเชียลมีเดียในการรายงานสถานการณ์ช่วยเพิ่มความสามารถในการรับข้อมูลจากพื้นที่จริง เช่น ภาพถ่ายและวิดีโอที่สะท้อนความเป็นจริง การมีส่วนร่วมของประชาชนในลักษณะนี้ทำให้การรับข้อมูลจากหลายแหล่งสะท้อนความครอบคลุมของสถานการณ์ได้ดียิ่งขึ้น

3. ปัญหาความล่าช้าของข้อมูลจากหน่วยงานรัฐ: แม้หน่วยงานภาครัฐ เช่น กรมอุตุนิยมวิทยาและสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจะใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียในการแจ้งเตือน แต่การเผยแพร่ข้อมูลจากหน่วยงานเหล่านี้ยังมีความล่าช้าหรือไม่ครอบคลุมเหมือนกับข้อมูลจากประชาชน ทำให้การสื่อสารในช่วงวิกฤตยังมีช่องว่างที่ต้องการการปรับปรุง

4. การแพร่กระจายของข่าวลวง: โซเชียลมีเดียเปิดโอกาสให้ข่าวลวงแพร่กระจายได้เร็ว ซึ่งสร้างผลกระทบต่อการรับรู้และการจัดการภาวะวิกฤตของประชาชน เช่น ข่าวลือเกี่ยวกับอาฟเตอร์ช็อกที่เกินจริงหรือภาพเหตุการณ์จากต่างประเทศที่ถูกแชร์ว่าเกิดในกรุงเทพฯ

5. การใช้โซเชียลมีเดียในการเยียวยาจิตใจ: โซเชียลมีเดียมีบทบาทในการสร้างพื้นที่สำหรับการแบ่งปันประสบการณ์และกำลังใจหลังเหตุการณ์ภัยพิบัติ โดยช่วยลดความวิตกกังวลของประชาชนและฟื้นฟูจิตใจผ่านการสื่อสารระหว่างผู้ประสบเหตุและชุมชนออนไลน์

6. ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูล: แม้โซเชียลมีเดียจะเป็นช่องทางสื่อสารที่เข้าถึงได้ง่าย แต่กลุ่มประชาชนบางกลุ่ม เช่น ผู้สูงอายุ หรือผู้ที่อยู่ในพื้นที่ที่อินเทอร์เน็ตไม่เสถียร ยังคงมีปัญหาในการเข้าถึงข้อมูลอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นช่องว่างที่ควรให้ความสำคัญในการวางแผนการสื่อสาร

การค้นพบเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของโซเชียลมีเดียในการจัดการข้อมูลในช่วงภาวะวิกฤต แม้จะมีความสำเร็จในหลายด้าน แต่ยังต้องการการพัฒนาในการจัดการข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ รวมถึงการส่งเสริมความสามารถในการใช้โซเชียลมีเดียอย่างมีวิจารณญาณในสังคม

บทสรุป

จากการศึกษาพบว่า โซเชียลมีเดียมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารในช่วงเหตุการณ์แผ่นดินไหวกรุงเทพฯ ปี 2025 โดยเฉพาะในแง่ของการเป็นแหล่งข้อมูลเบื้องต้นที่รวดเร็วและสามารถเชื่อมโยงผู้ประสบเหตุ รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลจากหน่วยงานรัฐอย่างกรมอุตุนิยมวิทยาและสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แม้ว่าจะมีการใช้โซเชียลมีเดียในการแจ้งเตือนและแชร์ข้อมูลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่การควบคุมข้อมูลที่ผิดพลาดและข่าวลวงยังเป็นปัญหาที่ต้องมีการจัดการอย่างเข้มงวด การแพร่กระจายของข่าวลือในบางกรณีทำให้เกิดความตื่นตระหนกในหมู่ประชาชน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการรับมือเหตุการณ์ เพื่อให้การใช้โซเชียลมีเดียในภาวะวิกฤตมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบเฝ้าระวังข้อมูลที่รวดเร็วและแม่นยำ การส่งเสริมพลเมืองดิจิทัลเพื่อให้มีวิจารณญาณในการเสพข่าวสาร และการสร้างการบูรณาการระหว่างภาครัฐและแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียในการจัดการข่าวสารเพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง

และเชื่อถือได้ในช่วงวิกฤต การพัฒนานโยบายและระบบการสื่อสารในช่วงวิกฤตจากการใช้โซเชียลมีเดียจะช่วยลดผลกระทบจากข่าวลวงและเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงษ์ พรหมโคตร. (2562). นักข่าวพลเมืองในยุคดิจิทัล: ศักยภาพและข้อจำกัดในการรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉิน. วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์, 22(2), 87–104.
- ธีรยุทธ รัตนสุนทร. (2565). การสื่อสารในภาวะฉุกเฉิน: ศักยภาพของสื่อสังคมออนไลน์ในการจัดการภัยพิบัติ. วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารมวลชน, 9(2), 45–60.
- นฤมล รัตนภิบาล. (2562). ความรู้เท่าทันข่าวปลอม: แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้ใช้โซเชียลมีเดียในประเทศไทย. วารสารการวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 11(1), 23–37.
- นิภา แสงรัตน์. (2564). สื่อสังคมออนไลน์กับการสร้างข้อมูลจากประชาชนในภาวะวิกฤต: ศึกษากรณีเหตุการณ์น้ำท่วมภาคใต้ 2563. วารสารการสื่อสารมวลชน, 10(1), 55–72.
- พัชราภา กฤตธนานันท์. (2563). การสื่อสารของภาครัฐผ่านโซเชียลมีเดียในภาวะวิกฤต: ศึกษากรณีการแพร่ระบาดของ COVID-19. วารสารรัฐศาสตร์ปริทัศน์, 21(3), 112–129.
- ศรินภา พิริยะโชติ. (2565). ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อข้อมูลข่าวสารในโซเชียลมีเดียช่วงวิกฤตโควิด-19 และภัยธรรมชาติ. วารสารสื่อสารและการจัดการ, 7(1), 45–59.
- ศิริลักษณ์ ทองเจริญ. (2561). ข่าวปลอมในสื่อสังคมออนไลน์กับความเชื่อของประชาชนในภาวะวิกฤต. วารสารนิเทศศาสตร์, 36(2), 45–62.
- ศุภมาศ พิทักษ์พงศ์. (2563). การสื่อสารความเสี่ยงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในภาวะวิกฤต: บทเรียนจากเหตุการณ์น้ำท่วมและแผ่นดินไหวในประเทศไทย. วารสารนิเทศศาสตร์, 38(1), 101–117.
- สรุวุฒิ สุตะบุตร. (2564). อินฟลูเอนเซอร์กับบทบาทสื่อสารสาธารณะในสถานการณ์วิกฤต. วารสารนิเทศศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 39(2), 85–102.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). รายงานการสำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2566. กรุงเทพฯ: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- สุพจน์ เจริญผล. (2564). โซเชียลมีเดียกับการจัดการภัยพิบัติในสังคมไทย. วารสารนิเทศศาสตร์, 39(2), 21–36.
- สุพัตรา จิตต์สงวน. (2565). การสื่อสารของภาครัฐผ่านโซเชียลมีเดียในภาวะวิกฤต: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).
- สุวิชา วงศ์ดี. (2564). โซเชียลมีเดียกับการสื่อสารในภาวะวิกฤต: กรณีศึกษาการระบาดของโควิด-19 และภัยพิบัติในประเทศไทย. วารสารนิเทศศาสตร์, 39(3), 55–72.
- อโนมา กลิ่นเจริญ. (2558). ความหมายและกระบวนการบริหารการสื่อสารในภาวะวิกฤตขององค์กรภาครัฐ. รายงานวิจัย. คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- อรุณี หงษ์ทอง. (2562). ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูลภัยพิบัติของผู้สูงอายุในภาคเหนือ. วารสารการสื่อสารมวลชน, 25(2), 113–132.

- อัจฉรา ชีวพันธุ์ศรี. (2565). โขเชียลมีเดียกับการเยียวยาทางจิตใจในช่วงวิกฤต: กรณีศึกษาชุมชนผู้ประสบภัยบนโลกออนไลน์. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 48(3), 27–46.
- อิสรา ธรรมโชติ. (2565). ความน่าเชื่อถือและการเลือกใช้แหล่งข่าวสารของประชาชนในช่วงภัยพิบัติ. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 41(1), 35–52.
- Castells, M. (2010). *The rise of the network society: The information age: Economy, society, and culture* (Vol. 1). Wiley-Blackwell.
- Kaplan, A. M., & Haenlein, M. (2010). *Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media*. *Business Horizons*, 53(1), 59–68.
- Kaplan, A. M., & Haenlein, M. (2010). *Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media*. *Business Horizons*, 53(1), 59–68.
- McQuail, D. (2010). *McQuail's Mass Communication Theory* (6th ed.). Sage Publications.
- Nip, J. Y. M. (2010). Rethinking the role of the citizen journalist in crisis communication. *International Journal of Communication*, 4, 1447–1467.
- Palen, L., Vieweg, S., Liu, S. B., & Hughes, A. L. (2009). *Crisis in a networked world: Features of computer-mediated communication in the April 16, 2007, Virginia Tech event*. *Social Science Computer Review*, 27(4), 467–480.
- Palen, L., Vieweg, S., Liu, S. B., & Hughes, A. L. (2009). *Crisis in a networked world: Features of computer-mediated communication in the April 16, 2007, Virginia Tech event*. *Social Science Computer Review*, 27(4), 467–480.
- Pfefferbaum, B., North, C. S., & Flynn, B. W. (2012). *Disaster mental health services: A guidebook for clinicians and administrators*. Oxford University Press.
- Van Dijk, J. (2005). *The Deepening Divide: Inequality in the Information Society*. SAGE Publications.
- Vieweg, S., Hughes, A. L., Starbird, K., & Palen, L. (2010). *Microblogging during two natural hazards events: What Twitter may contribute to situational awareness*. In *Proceedings of the SIGCHI conference on human factors in computing systems* (pp. 1079–1088).
- Vieweg, S., Hughes, A. L., Starbird, K., & Palen, L. (2010). *Microblogging during two natural hazards events: What Twitter may contribute to situational awareness*. In *CHI '10: Proceedings of the SIGCHI Conference on Human Factors in Computing Systems* (pp. 1079–1088).
- Vosoughi, S., Roy, D., & Aral, S. (2018). The spread of true and false news online. *Science*, 359(6380), 1146–1151. <https://doi.org/10.1126/science.aap9559>
- Yamamura, E. (2020). *Social media, disaster risk communication, and evacuation behavior: Evidence from the 2016 Kumamoto earthquakes*. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 47, 101546.